

Datum 2021-10-13
Diarienummer 0850/21

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
Utbildningsdepartementets diarienummer:
U2021/02459

Göteborgs Stads yttrande gällande remiss av betänkande Papper, poddar och... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial (SOU 2021:32)

Göteborgs Stad är, utifrån sammanvägd bedömning, positiv till de förslag som framgår i betänkandet. Utredarna har gjort väl avvägda bedömningar utifrån uppdrag och direktiv. Att ersätta befintliga lagstiftningar samt förordningar med en ny pliktmateriallagstiftning bedöms motiverat utifrån den problembild som presenteras i betänkandet. Göteborgs Stad ser inte att det finns skäl att gå in med synpunkter på enskilda förslag, däremot finns det skäl att göra vissa medskick av en mer allmän karaktär.

I den nya pliktmateriallagstiftningen minskas antalet mottagare av tryckt pliktmaterial från sju mottagare till två. Kungliga biblioteket samt Lunds universitetsbibliotek kommer att vara mottagare, med skyldighet att bevara allt material som tas emot. De övriga fem universitetsbibliotek som tidigare varit mottagare Stockholm, Uppsala, Linköping, Göteborg och Umeå, kommer inte längre erhålla kostnadsfritt tryckt material genom plikt, utan istället aktivt behöva förvärva material. Tillhandahållandet av pliktexemplar fyller en viktig demokratisk funktion. Om Göteborgs universitetsbibliotek inte längre ska ha pliktexemplar får det konsekvenser för göteborgarnas åtkomst till material som samlats in för att bevara uttryck av det offentliga samtalet. Förslaget skulle få betydande följder för universitetsbibliotekets möjligheter att tillgodose forskning, studier och allmänhetens behov av källmaterial. En stor andel av det pliktlevererade material som idag sparas och tillgängliggörs i Göteborg skulle inte längre finnas tillgängligt. Det finns ett fortsatt behov av fysiskt och utlåningsbart pliktexemplar i Göteborg och förslaget till ny lagstiftning bör ta större hänsyn till dessa behov och betänkandets förslag justeras så att Göteborgs universitetsbibliotek ingår bland de universitetsbibliotek som är mottagare av pliktexemplar.

I utredningen framgår vidare att e-plikten inte längre är subsidiär i förhållande till pliktexemplarlagstiftningen, och undantaget för

parallellpublicering tas bort vilket innebär att samma innehåll kan behöva lämnas flera gånger. Förslaget innebär också att den digitala förlagan till skrifter och tekniska upptagningar som huvudregel ska lämnas. Göteborgs Stad ser att denna förändring kan förenkla automatiserade sändningar av pliktmaterial. Det behöver inte kontrolleras huruvida ett fysiskt exemplar ska skickas eller inte innan den digitala överföringen görs. Detta är en positiv förändring utifrån att skapa bättre arbetsflöden. Det som är viktigt utifrån denna aspekt är att det används så kallade förvaltningsgemensamma specifikationer (FGS) vid utformande av de nya system som utredningen nämner ska utvecklas hos de mottagande myndigheterna. En FGS är en specifikation som beskriver hur information ska struktureras, märkas med metadata och paketeras när den överförs mellan olika verksamhetssystem eller till ett e-arkiv. Tillämpande av FGS underlättar informationsutbytet och bidrar till bättre förutsättningar för samspel mellan de olika verksamhetssystem som används inom den offentliga förvaltningen.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen antecknade Elisabet Lann (KD) som yttrande en skrivelse från den 8 oktober 2021 (bilaga A).

Representanterna från S antecknade som yttrande en skrivelse från den 12 oktober 2021 (bilaga B).

Göteborg den 13 oktober 2021
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet – Papper, poddar och... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial (SOU 2021:32)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att justera förslag till yttrande enligt följande. Följande text i tredje stycket stryks:
~~Av utredningen framgår att mycket av det material som levereras till dessa fem inte sparas, utan gallras. Av den anledningen bedöms utredningens förslag skäligt. Den geografiska spridningen av tryckt material kan dock ändå anses minska utifrån nytt lagförslag. Det är därmed viktigt att på sikt klargöra informationsförsörjning och tillgänglighetsaspekter av det material som ska tillhandahållas genom pliktmateriallagstiftningen, för att fullgöra lagstiftningens syfte. Det är, vilket utredningen även benämner, frågor som behöver hanteras gällande bland annat licenser och upphovsrätt.~~

Och ersätts med följande:

Tillhandahållandet av pliktexemplar fyller en viktig demokratisk funktion. Om Göteborgs universitetsbibliotek inte längre ska ha pliktexemplar får det konsekvenser för göteborgarnas åtkomst till material som samlats in för att bevara uttryck av det offentliga samtalet. Förslaget skulle få betydande följder för universitetsbibliotekets möjligheter att tillgodose forskning, studier och allmänhetens behov av källmaterial. En stor andel av det pliktlevererade material som idag sparas och tillgängliggörs i Göteborg skulle inte längre finnas tillgängligt. Det finns ett fortsatt behov av fysiskt och utlåningsbart pliktexemplar i Göteborg och förslaget till ny lagstiftning bör ta större hänsyn till dessa behov och betänkandets förslag justeras så att Göteborgs universitetsbibliotek ingår bland de universitetsbibliotek som är mottagare av pliktexemplar.

2. Yttrande över remissen Papper, poddar och... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial (SOU 2021:32), i enlighet med bilaga 3, justerat enligt yrkande 21-10-12, till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Utbildningsdepartementet.

Yrkandet

Pliktexemplaren fyller en viktig demokratisk funktion och utgör del av vårt nationella kulturarv. Göteborgs Universitet konstaterar i sitt remissvar att förslaget att reducera antalet pliktexemplar i landet från sju till två, där endast ett kan fjärrlånas, avsevärt skulle försvåra universitetsbibliotekets uppdrag att tillgodose forskning, studier och allmänhetens behov av källmaterial. En stor andel av det pliktlevererade material som sparas och tillgängliggörs vid Göteborgs universitetsbibliotek, är inte möjligt att förvärva på annat sätt och skulle därför inte längre finnas tillgängligt i Västsverige.

Förslaget skulle enligt Göteborgs Universitet även få till följd att KvinnSam, nationellt bibliotek för genusforskning som är placerat vid Göteborgs Universitetsbibliotek, inte längre kan upprätthålla sin databas KVINNSAM om pliktleveransen upphör. Detta skulle få negativa konsekvenser för tillgången till information om kvinnors villkor, genusforskning och det nationella jämställdhetsarbetet. Göteborgs Universitet varnar för att förslaget skulle innebära ett betydande och problematiskt bortfall av information för stora användargrupper.

Mot bakgrund av dessa invändningar anser vi att Göteborgs Stad ska revidera sitt yttrande och understryka det fortsatta behovet av ett fysiskt och utlåningsbart pliktexemplar vid Göteborgs universitetsbibliotek.

Yttrande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet – Papper, poddar och... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial (SOU 2021:32)

Staden har ett betydande samarbete med Göteborgs Universitet och Chalmers tekniska högskola och en avsiktsförklaring undertecknades 2020 med syfte att ge ökad nytta för göteborgarna genom ökad spridning av samarbetsprojekt.

En av stadens samverkansytor är KOLV (Kommuner och Landsting i Västsverige) där Göteborgs Stad sedan 1995 ingår i ett samarbetsavtal med Västra Götalandsregionen och Förvaltningshögskolan/GU. Avtalet har sedan 1995 förlängts med sexårs-intervall. Göteborgs Stad bidrar med drygt 2,3 miljoner kr per år, sammanlagt under avtalsperioden närmare 14 miljoner kr. Socialdemokraterna har tidigare krävt en ordentlig genomlysning och utvärdering av KOLV-samverkans fördelar för staden men tyvärr inte vunnit gehör i kommunstyrelsen.

När staden behandlar ett betänkande med potentiellt stor påverkan på forskningens möjligheter och på tillgången till källmaterial i Göteborg vore det önskvärt att dra nytta av redan upparbetad samverkan med universitetet. Beslutsunderlag till kommunstyrelsen bör innehålla väsentliga upplysningar om ett förslag riskerar ha negativ påverkan på allmänhetens och forskningens möjligheter till informationsinhämtning – och i förlängningen på Göteborg som forskningsarena.